

Місто Віліяма Шекспіра

(Закінчення)

У мистецькій галереї театрального музею серед багатьох картин з життя Шекспіра є і момент, як Шекспір з луком і стрілами полює на диких кіз. У тінях між деревами до нього підкрадаються два констеблі з довгими списами в руках.

На другій картині Томас Люсі сидить за столом у своєму покої оточений слугами, а молодий Шекспір стоїть перед ним без шапки з луком у руках, біля нього на підлозі лежить вбита коза.

Томас Люсі тоді покарав Шекспіра. Ображений поет, бажаючи помститись, написав проти Томаса дошкульний віршований пасквіль. Томас, впливовий поміщик і суддя, так в'ївся у Шекспіра, що молодому поетові життя у Стратфорді зробилося нестерпним.

Далі, як я вже про це згадував, Шекспір зображений верхи на коні і біля Клоптонівського мосту прощається з дітьми й жінкою.

З Лондонського періоду життя Шекспіра Чарльз Каттермол намалював момент, як Шекспір сидить за столом і пише, у цей час двері відкрились і на порозі стоїть Бен Джонсон. Бен Джонсон, як відомо, був один з суперників Шекспіра, він також поет і знавець античної літератури, це він запевняв, що Шекспір не багато знав по-латині.

Потім бачимо, як Шекспір зустрівся з мандрівною трупною акторів десь у лісі, між деревами, і уважно придивляється до їх гри.

На картині, що зветься "Веселі хвили Віндзору" зображений момент, як Шекспір читає свої твори на човні перед королевою Елисаветою:

Поруч картина, на якій королева Елисавета сидить на троні й дивиться на сцену, де відбувається вистава однієї з історичних хронік Шекспіра, збоку біля сцени стоїть і сам Шекспір.

Далі Шекспір, багатий і славний, повертається до свого рідного міста, а стратфордська знать з почотом його зустрічає. Біля Шекспіра збоку стоїть жінка з трьома дітьми. Тут, очевидно, є якась неточність, бо ж відомо, син Гамлет помер у 1596 році, як йому було 12 років, а Шекспір повернувся до Стратфорду у 1609 році, одже, сина вже не могло бути.

"Нове місце"

Це будинок, що його Шекспір купив, як резиденцію для себе в 1597 році, тут він жив останні роки свого життя. На одній з картин Каттермода Шекспір сидить під деревом за столом на своїй садибі "Нью плейс" оточений друзями і родиною, а слуги ставлять на стіл вино й закуску.

У цьому ж будинку Шекспір і помер 23-го квітня 1616 року. Остання картина мистецької галереї театрального музею зображує Шекспіра на смертному одрі.

Будівничим будинку був Клоптон. Як і всі будівлі того часу, "Нью плейс" був "з цегли і дерева", як його описав сучасник Ліліанд. Цей буди-

нок, як думають, був найкращий у місті. Генрієта Марія, дружина короля Чарльза Першого, в час своєї візити до Стратфорду в 1643 році, зупинялася саме у цьому будинкові. Це було вже після смерті Шекспіра. У 1702 році будинок був перебудований, а в 1759 році зруйнований. Залишився лише фундамент, який зберігається ще й досі.

Будинок на якому тепер є вивіска: "Нью плейс музей" стоїть у десятих кроках від фундаменту. Цей будинок також старий, він уже існував за життя Шекспіра. Пізніше це була власність Елізабет Галл, внучки Шекспіра.

У 1862 році тут відкритий музей, що присвячений останнім рокам життя Шекспіра і його сучасникам. Крім того тут є експонати з історії й археології Стратфорду.

Тут же виставлена колекція квітів, що їх згадує Шекспір у своїх творах. У цьому гербарії зібрано 144 різновидності польових і городних квітів. Тут я бачив червоний мак, квіти шипшини, будяк, фіялка дика і фіялка культивована, нарциз, дикий горошок, люцерна, цибух, півники і багато інших. Цей гербарий збрала і подарувала музеєві міс Лауча Абелл у 1899 році.

Серед решти експонатів тут є надзвичайно цікавий портрет у весь зріст Роберта Стратфордського. Цей портрет не мальований, а вишитий шовком на полотні. Датований цей експонат 1269 роком.

У садибі біля цього будинку плакається парк і квітник у стилі 16-го століття.

Церква Святої Тройці

З усіх старовинних споруд Стратфорду найкращою є церква Святої Тройці, що стоїть на цвинтарі "Старого Міста" — над самою річкою Евен.

Церква побудована у стилі ренесансу, в плані має форму хреста. Вежа, поперечний неф і частина стін нави збудовані у 13-му столітті, боковий неф і колони — у 14-му столітті, а місце, де тепер є вівтар, прибудоване в кінці 15-го століття, шпичаста піраміда на старовинній вежі поставлена вже у 18-му столітті. Отже, ця церква являє собою цікаву суміш кількох століть.

В одній з старовинних книг цієї церкви зберігається запис про те, що Віліям Шекспір був хрищений у церкві Святої Тройці. У другій записі заготовані похорони великого драматурга.

Місце, де похований Шекспір, його дружина Анна Готвей, дочка Сузана і її чоловік доктор Гілл, являє собою обгороджене паренчями підвищення на два східці. Вздовж цього підвищення в ряд чотири кам'яні могильні плити а далі один з престолів цієї церкви.

На могильній плиті Шекспіра немає ім'я. Замість імені викарбувані слова, що їх ніби сам Шекспір написав перед своєю смертю і просив вибити на камені. Там читаємо таке:

“Добрий приятелю, хто б ти не був, ради Христа, не турбуй спочившого тут. Благословен, хто пощадить цю плиту і прокляття тому, хто потурбує мої залишки”.

Коли ми з дружиною підійшли до могильної плити Шекспіра, був вечір. У церкві вже горіли вогні й гра світла і тіней у лабіринті ніш і нав творили містичну картину середньовіччя. На престолі за могильними плитами стояли квіти, сявав золотий хрест, а з боку на стіні у кам'яній рамі мрамурове погруддя Шекспіра. Я став на коліна, схилив голову і вклонився тіні людського генія...

Нові споруди для увіковічення пам'яті Шекспіра

З нових споруд, що увіковічують пам'ять Віліяма Шекспіра, у Стратфорді на Евені є такі: статуя Шекспіра на “Таун Гол”, американський водограй, новий театр та пам'ятник Шекспіра.

Статуя на “Таун Гол”

В одній з ніш верхнього поверху великого кам'яного будинку “Таун Гол” стоїть статуя Шекспіра, яку в 1769 році, подарував містові славний у свій час актор Давид Гарик.

Ця статуя зображує поета у весь зріст, що сперся лівою рукою на постамент. Під статуєю виکارбувані слова з “Гамлета”:

“Бери його за все і у всьому, ми не будемо дивитись на нього, як колись”.

“Американський водограй”

В центрі широкої, відкритої площі, поміж двома старовинними вулицями, стоїть цікавий пам'ятник, що зовні подібний на капличку з гострою шпичастою вежею. На кожному з чотирьох боків цієї вежі є годинники.

Поміж написами на постументі вибиті слова Вашингтона Ірвінга: “Десять тисяч почесностей і благословінь на народнього співця, що озолотив нудне щоденне життя з наївними ілюзіями”.

Цей пам'ятник, що незрозуміло чому зветься “водограєм”, був подарований містові Шекспіра Георгом В. від імени дітей і підданих Філядельфії у ювілейний королеви Вікторії рік 1887.

Новий театр

Новий Шекспіровський меморіальний театр був відкритий принцом Уельським 23-го квітня 1932 року. Кошти на будівництво збиралися підписними листами з усіх країн світу. Щедра і всесуша рука Америки і тут не поскупилася. На меморіальній дошці театру вибиті такі слова: “В пам'ять допомоги, яку дав американський народ на будівництво шекспіровського меморіального театру, та в пам'ять відвідувань Стратфорду на Евені багатьох тисяч

американських приятелів у боротьбі за свободу і мир”.

Будівля, як висловився Бернард Шов, показує “театральний сенс”, вона володіє місцем для свободи руху, комфорту і затишку. Театр має 1200 місць. Стена механізована: комплект декорації змінюється без будь якої затримки навіть підчас дії.

Будівля стоїть над водою Евену і, як дивитися з протилежного боку річки, то театр має надзвичайно привабливий вигляд.

Повний сезон, три чверті року, тут виконуються тільки п'єси Віліяма Шекспіра. В той день, як ми були йшла п'єса: “Юлій Цезар”, але на превеликий жаль, нам не пощастило дістати квитки вступу. Виявляється, що їх треба замовляти заздалегідь, бо не зважаючи на те, що Стратфорд мале містечко, театр завжди переповнений.

Поруч з будівлею театру розташована Шекспіровська меморіальна бібліотека та театральний музей з мистецькою галереєю, де виставлені картини Чарльза Каттермола, про які я вже згадував вище.

У самому театральному музеї стоїть макет сцени нового театру, портрети кращих артистів, що відзначились у головних ролях шекспіровських п'єс та театральний реквізит: два людських черепи, рапіри, корони і середньовічний одяг.

Пам'ятник Шекспіра

Величава статуя пам'ятника, що зображує Шекспіра сидячим у кріслі на високому круглому постаменті, з чотирьох боків оточена статуями героїв: Гомер, Леді Макбет, Джон Фольстаф і принц Г'аль.

Ці статуї символізують відповідно: філософію, трагедію, комедію та історію.

Скульптурна група вражає досконалістю пропорції та життєвим характером і самого Шекспіра, і його героїв.

Цей пам'ятник дістався місту від лорда Рональд Сатцерланд Говера. Скульптор витратив понад 12 років праці над цим справді досконалим твором.

Десятого жовтня 1888 року цей монумент був офіційно відкритий дружиною мера міста леді Гадсон.

Пам'ятник займає пануюче положення на території Бонкрофського парку проти нового меморіального театру.

На наше щастя дні були соняшні теплі і ми кілька разів відпочивали під деревами парку, дивились на монумент Шекспіра і думали:

“Прийде час, коли село Кирилівка на Київщині теж перетвориться на місто-музей і серед розкішного парку буде стояти величний монумент нашому Шекспірові — Тарасові Шевченкові.”

Лондон, липень, 1951.

